

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu čl. 69, 75 i 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode sa 48. sjednice, održane 11. decembra 2019. godine, podnosi Skupštini

IZVJEŠTAJ
O KONTROLNOM SASLUŠANJU MINISTRA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA
MEHMEDA ZENKE I MINISTARKE JAVNE UPRAVE
SUZANE PRIBILOVIĆ

Tema Kontrolnog saslušanja:

“Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na:
- Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17“

Realizujući Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2019. godinu, sačinjen na osnovu:

- Programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu,
- aktivnosti Skupštine Crne Gore i
- jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2018. godinu,

a polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu:

“Ostvaren je mali napredak u pravima lica s invaliditetom, uključujući usklađivanje zakonodavstva sa Konvencijom UN o pravima lica s invaliditetom. Crna Gora još nije usvojila akcioni plan za usvajanje preporuka Komiteta UN o pravima lica s invaliditetom. Izmjene i dopune Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji pripremljene su 2018. godine, ali još nisu donesene. Crna Gora treba da obezbijedi adekvatno i transparentno trošenje iz budućeg fonda za profesionalnu rehabilitaciju. Pitanje oduzimanja poslovne sposobnosti treba da se riješi bez odlaganja, u skladu sa Konvencijom UN. Za implementaciju strateškog i pravnog okvira potrebno je opredijeliti adekvatan budžet. Deinstitutionalizacija lica sa invaliditetom i adaptacija javnih objekata kako bi se omogućio pristup licima s invaliditetom sporo napreduju. Dalja su nastojanja potrebna da bi se implementirale strategije za mentalno zdravlje i deinstitutionalizaciju pacijenata sa mentalnim oboljenjima, a potrebno je razviti i relevantne usluge u zajednici. Isto tako, Crna Gora treba dalje da poboljša mehanizme konsultovanja za lica s invaliditetom i organizacijama koje ih zastupaju.” (str. 30 i 31 Prevoda Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu),

„Još uvijek nije osigurana djelotvorna upotreba Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u njegovoj ulozi za podsticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom. Radna grupa zadužena za predlaganje izmjena odgovarajućeg zakona do sada nije uspjela osigurati istinsko uključivanje organizacija osoba sa invaliditetom i treba učiniti više u tom pogledu.“ (str.86 i 87 prevoda Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu)

i kontinuiteta prethodnih višegodišnjih aktivnosti članova Odbora za ljudska prava i slobode na ovu temu, među kojima se izdvajaju:

- 11. i 17. juna 2015. godine na 53. i nastavku 53. sjednice Odbora razmotren **Predlog zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom;**

- 1. i 2. juna 2017. godine na Sedmoj i nastavku Sedme sjednice Odbora razmotren **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama,**

- 11. jula 2017. godine na Devetoj sjednici Odbora razmotrena **Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu,** o čemu je sačinjen Izvještaj sa Zaključkom (u 10 tačaka);

- 11. jula 2017. godine na Devetoj sjednici Odbora razmotrena **Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu,** o čemu je sačinjen Izvještaj sa Zaključkom (u 10 tačaka);

- 28. februara 2018. godine na Prvoj zajedničkoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje održano **Konsultativno saslušanje predstavnika nadležnih institucija na temu „Aktivnosti u oblasti obezbjeđivanja pristupačnosti za lica sa invaliditetom u Crnoj Gori“,** o čemu je sačinjen Izvještaj sa Zaključkom (u 15 tačaka),

realizujući **petnaestu aktivnost** utvrđenu Planom aktivnosti za 2019. godinu,

u skladu sa čl. 62 i 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor je na 48. sjednici održao **Kontrolno saslušanje** ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović.

Ovo kontrolno saslušanje Odbor za ljudska prava i slobode je organizovao u okviru obilježavanja 10. decembra- Međunarodnog dana ljudskih prava.

Kontrolno saslušanje je održano u cilju pribavljanja informacija o do sada postignutom na realizaciji Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom.

Poseban akcenat bio je na praćenju realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17“.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 1 i članom 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali Mehmed Zenka, ministar za ljudska i manjinska prava i Suzana Pribilović, ministarka javne uprave.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Aleksandra Popović, samostalna savjetnica I u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Sanja Žugić, šefica Kabineta u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Goran Jovetić, državni sekretar Ministarstva javne uprave, Zdenka Perović, zamjenica Zaštitnika/ce koja obavlja funkciju Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Osman Nurković, ministar saobraćaja i pomorstva, dr Mevlida Gusinjac, generalna direktorica Direktorata za zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravlja, Senka Klikovac, načelnica Direkcije za biomedicinu i transplantaciju u Ministarstvu zdravlja, Darko Moračanin, predstavnik Ministarstva rada i socijalnog staranja, Vesna Cimbalević, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja, Anjet Lanting, savjetnica UN za ljudska prava, Osama Makkawi Khogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Milan Radović, programski direktor NVO “Građanska alijansa”, Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Milenko Vojičić, predsjednik Skupštine NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“ i Goran Macanović, izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore.

Kontrolno saslušanje su pratili predstavnici akreditovanih medija.

U skladu sa članom 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore, o Odluci za Kontrolno saslušanje obaviješteni su predsjednik i potpredsjednici Skupštine Crne Gore.

Kontrolno saslušanje je održano po odredbama čl. 75, 76 i 77 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

“Kontrolno saslušanje

Član 75

Radi pribavljanja informacija i stručnih mišljenja o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, kao i o pojedinim pitanjima utvrđivanja i sprovođenja politike i zakona ili drugih aktivnosti Vlade, organa državne uprave i drugih organa i organizacija koji, na osnovu zakona, Skupštini podnose izvještaj o radu i stanju u pojedinim oblastima, koja izazivaju nejasnoće, dileme ili principijelna sporenja, u cilju razjašnjenja tih pitanja, nadležni odbor može pozvati na sjednicu odgovornog predstavnika ovih organa i organizacija i od njega tražiti da se izjasni o tim pitanjima (u daljem tekstu: kontrolno saslušanje).

Odluku o kontrolnom saslušanju donosi odbor većinom glasova ukupnog broja članova.

Jednom u toku redovnog zasijedanja Skupštine, odbor donosi odluku o kontrolnom saslušanju, na zahtjev jedne trećine članova odbora, sa jednom temom dnevnog reda.

O odluci za kontrolno saslušanje predsjednik odbora obavještava predsjednika i potpredsjednika Skupštine i, u pisanoj formi, poziva lice za saslušanje i obavještava ga o pitanjima koja su predmet saslušanja i od njega može zahtijevati da svoje mišljenje i stavove dostavi i u pisanoj formi.

Pozvani ovlašćeni predstavnici državnih organa dužni su da se odazovu pozivu za kontrolno saslušanje.

Član 76

Za vrijeme kontrolnog saslušanja članovi odbora mogu postavljati pitanja licu pozvanom za saslušanje samo u vezi sa temom saslušanja.

Na sjednici odbora može se voditi rasprava sa licem koje daje informacije, ako je to neophodno da bi se raspravila i pojasnila konkretna pitanja i činjenice.

O potrebi otvaranja rasprave iz stava 2 ovog člana, vremenu njenog trajanja i učešću pojedinog člana odbora odlučuje odbor, s tim što se mora omogućiti da učestvuje u raspravi po jedan član odbora iz svakog poslaničkog kluba, koji to želi.

Član 77

Kontrolno saslušanje, po pravilu, snima se fonografski, odnosno o istom se vode bilješke, a tehničke i druge ispravke mogu se vršiti samo u dogovoru i uz saglasnost lica čija izjava je u pitanju.

Odbor sačinjava i dostavlja Skupštini izvještaj o kontrolnom saslušanju, koji sadrži suštinu izlaganja, a može predložiti i odgovarajući zaključak ili drugi akt.”

U UVODNOM IZLAGANJU ministar za ljudska i manjinska prava Mehmed Zenka je saopštio da Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. predstavlja prvi strateški dokument u Crnoj Gori koji se bavi zaštitom lica sa invaliditetom od diskriminacije i promocijom jednakosti. Opšti cilj Strategije je postizanje pune ravnopravnosti lica sa invaliditetom u skladu sa načelima Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom. Sastavni dio Strategije predstavlja Analiza usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa preporukama za harmonizaciju, koju je Vlada Crne Gore usvojila 2016. Analizom je obuhvaćeno 59 propisa od kojih je 34 dobilo preporuku za usklađivanje.

Informisao je da je od 38 mjera, odnosno 61 aktivnosti utvrđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2017. i 2018, realizovano 46 aktivnosti, jedna je djelimično realizovana i 14 aktivnosti nije realizovano. U 2019. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je nastavilo

spvođenje edukativnih aktivnosti o zabrani diskriminacije za predstavnike lokalnih samouprava. Posebna pažnja je posvećena edukaciji djece sa intelektualnim smetnjama o njihovim pravima. U fokusu rada Ministarstva u 2019. bila je i diskriminacija osoba sa invaliditetom u oblasti javnog i političkog života, povodom čega je 2. decembra 2019. organizovan Okrugli sto na temu "Učešće lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu". Jedan od zaključaka sa Okruglog stola je da se osobama sa invaliditetom moraju stvoriti jednake mogućnosti za učešće na izborima.

2019. godine Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je raspodijelilo 491.160 eura za finansiranje projekata/programa u oblasti zaštite lica sa invaliditetom, dok je prethodne godine u ovu svrhu izdvojeno 440.101 eura. Zaključio je da će Ministarstvo nastaviti sa sprovođenjem aktivnosti u cilju pune inkluzije i ostvarivanja ljudskih prava lica sa invaliditetom.

Ministarka javne uprave Suzana Pribilović smatra da se u Crnoj Gori konstantno promoviše i razvija novi odnos prema osobama sa invaliditetom koji se karakteriše visokim uvažavanjem, podizanjem svijesti o njihovim mogućnostima i sposobnostima, ali i o problemima koji se mogu riješiti samo udruženim snagama.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama iz juna 2017. propisan je kombinovani model finansiranja projekata/programa nevladinih organizacija putem djelimično centralizovanog programiranja prioriternih oblasti i iznosa sredstava i decentralizovane raspodjele sredstava po osnovu javnih konkursa koje realizuju organi državne uprave. Propisano je da država obezbjeđuje posebna sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom u iznosu od 0,1% tekućeg godišnjeg budžeta. U 2018. godini za projekte nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom kroz tri javna konkursa koje su realizovali Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo saobraćaja i pomorstva opredijeljeno je 850.904 eura, dok je u 2019. raspodijeljeno 942.544 eura, što ukazuje na rast sredstava koja se iz budžeta opredjeljuju za programe i projekte u oblasti zaštite lica sa invaliditetom.

Novom Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija, a na osnovu Zaključka Skupštine Crne Gore i potrebe za dalje unapređenje ove oblasti, definisan je član 16 kojim je propisano da je ministarstvo prilikom sprovođenja javne rasprave organizovanjem okruglih stolova, tribina i prezentacija dužno da vodi računa da prostorije u kojima se organizuje javna rasprava budu pristupačne licima sa invaliditetom. Ako se tekst nacrtu zakona, odnosno strategije koja je predmet javne rasprave neposredno odnosi na prava, obaveze i pravne interese lica sa poremećajima sluha ili govora, odnosno lica sa oštećenim vidom, ministarstvo će omogućiti da se javna rasprava sprovede uz upotrebu gestovnog govora, odnosno da tekst nacrtu zakona, odnosno strategije bude dostupan u audiotonskom zapisu ili na Brajevom pismu. Značajan iskorak je ostvaren u segmentu e-pristupačnosti. Ministarstvo je učestvovalo u izradi Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Strategije za integraciju lica sa invaliditetom za period 2016-2020. U saradnji sa Savezom slijepih Crne Gore Ministarstvo je izradilo Smjernice za kreiranje elektronskih dokumenata u skladu sa standardima e-pristupačnosti, koje su objavljene na Sajtu Ministarstva, a u martu 2019. potpisali su Memorandum o saradnji. Ove godine urađena je treća verzija Smjernica za razvoj i upravljanje internet prezentacijama javne uprave u okviru kojih je obrađena tema univerzalnog dizajna i e-pristupačnosti. Tri godine u kontinuitetu se organizuju radionice za prezentovanje Smjernica i upoznavanje administratora portala javne uprave sa konceptom pristupačnosti elektronskih dokumenata. Nacionalnim akcionim planom za sprovođenje inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu Crne Gore 2018-2020. u cilju povećanja pristupačnosti Portala javne uprave prepoznata je važnost monitoringa primjene Smjernica. Sajt Ministarstva javne uprave, kao dio veb portala Vlade Crne Gore pristupačan je u mjeri koja podrazumijeva mogućnost uvećanja fonta slova i podešavanja kontrasta na svakoj internet stranici. Ostali elementi u vidu članaka i drugih djelova koji predstavljaju tekstualne informacije takođe su pristupačni za čitače ekrana. U narednom periodu se očekuje izrada novog veb portala Vlade na kojem će se specificirati svi elementi pristupačnosti u skladu sa Smjernicama i standardima u ovoj oblasti. Ministarka javne uprave je zaključila da je podrška države licima sa invaliditetom kroz različite vidove saradnje konstantan proces i uvjerena je da je zakonskim rješenjima i drugim aktivnostima ostvaren iskorak u odnosu na stanje u prethodnom periodu. Takođe, ima prostora za dalje poboljšanje zbog čega se mora djelovati udruženim snagama.

USLIJEDILA JE RASPRAVA u kojoj su učestvovali: Milan Radović, programski direktor NVO "Građanska alijansa", Zdenka Perović, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Osman Nurković, ministar saobraćaja i pomorstva, Goran Macanović, izvršni direktor Saveza slijepih Crne Gore, Milenko Vojičić, predsjednik Skupštine NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Osama Makavi Kogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Suzana Pribilović, ministarka javne uprave, poslanici: mr Branka Tanasijević, dr Suad Numanović i Mirsad Murić, Mehmed Zenka, ministar za ljudska i manjinska prava, Aleksandra Popović, samostalna savjetnica I u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i predsjednik Odbora dr Halil Duković.

Ministar saobraćaja i pomorstva Osman Nurković je saopštio da je Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju iz novembra 2017. godine usklađen sa preporukama iz Analize. Takođe, implementacijom ovog Zakona omogućava se pristup informacijama i komunikacijama u javnom prevozu licima sa svim oblicima invaliditeta. Predlogom zakona o dopunama Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, koji je u skupštinskoj proceduri predložena je obaveza pravnog lica i preduzetnika koji upravlja autobuskom stanicom da obezbijedi licima sa invaliditetom pomoć pri ulasku, kretanju i izlasku sa autobuske stanice, ulasku ili izlasku iz autobusa, ukraju i iskraju prtljaga i uvođenju psa vodiča u autobus. Ova pomoć licu sa invaliditetom pruža se besplatno. U prethodnom periodu je sprovedena javna rasprava o Nacrtu zakona o bezbjednosti interoperabilnosti željeznice tokom koje nije bilo primjedbi u odnosu na odredbe koje se tiču pristupačnosti za lica sa invaliditetom. Predlogom zakona o pravima putnika u pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, koji je u skupštinskoj proceduri, tretiraju se lica sa invaliditetom. Ministarstvo je u saradnji sa Savezom slijepih Crne Gore izradilo table sa organizacionim planom kretanja i rasporedom svih prostorija u Ministarstvu, kao i natpise na Brajevom pismu.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Zdenka Perović je ukazala da obezbjeđivanje pristupačnosti podrazumijeva mnogo više od fizičke pristupačnosti za lica sa invaliditetom. Istakla da je treba formirati jedinstveno tijelo koje će vještačiti invaliditet i izdavati dokument na osnovu kojeg bi ova lica ostvarivala sva prava utvrđena zakonima.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali je čestitao na napretku Crne Gore ostvarenom u poboljšanju prava djece i adolescenata sa smetnjama u razvoju, budući da se broj djece sa smetnjama u razvoju u redovnom obrazovanju u periodu od 2008. do 2018. povećao za više od deset puta Takođe, pohvalio je dobru pokrivenost teritorije Crne Gore uslugama dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju.

S druge strane, djeca sa smetnjama u razvoju su i dalje među najmarginalizovanim i socijalno isključenijim grupama u Crnoj Gori. Potrebno je formirati nacionalnu bazu podataka o djeci sa smetnjama u razvoju i unaprijediti sistem prikupljanja i analize podataka. Takođe, neophodna je bolja među-sektorska koordinacija kako bi se djeci sa smetnjama u razvoju pružila integrisana podrška tokom cijelog životnog ciklusa. U Crnoj Gori dijete sa smetnjama u razvoju prolazi niz procedura i sastanaka sa stručnjacima i komisijama kako bi steklo pravo na materijalna davanja i usluge. Neophodno je izbjeći uskraćivanje određenih prava djece sa smetnjama u razvoju, davanje sukobljenih preporuka i dupliranje usluga. Kogali je naglasio da sistem finansiranja usluga za djecu sa smetnjama u razvoju nije dobro uspostavljen. Neophodno je poboljšati integrisani pristup ranom razvoju i ranom obrazovanju djece i kontinuirano ulagati u unapređenje međusektorske saradnje i mehanizama kofinansiranja. Preveliki broj djece sa smetnjama u razvoju ostaje u ustanovama zbog čega na lokalnom nivou treba razviti više usluga za podršku djeci i porodici, uključujući i uslugu hraniteljstva za djecu sa smetnjama u razvoju.

Predstavnici nevladinih organizacija „Građanska alijansa“, „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ i Savez slijepih Crne Gore su ocijenili da je u protekloj godini iskazan senzibilitet prema osobama sa invaliditetom izdvajanjem značajnih finansijskih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom. Takođe, pozitivno je što je Savjet za brigu o osobama sa invaliditetom, koji je bio u okviru Ministarstva rada i socijalnog staranja, podignut na nivo Vlade Crne Gore i njime predsjedava potpredsjednik Vlade.

S druge strane, podsjećajući da je u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. ocijenjeno da je ostvaren mali napredak u oblasti zaštite prava lica sa invaliditetom, ukazali su na sledeće:

- rezultate aktivnosti utvrđenih strateškim dokumentima trebalo bi cijeniti kroz njihov doprinos poboljšanju kvaliteta života lica na koja se odnose,
- u Crnoj Gori još uvijek nijesu stvoreni uslovi da osobe sa invaliditetom žive samostalno i da kao ostali građani ostvaruju sve svoje životne potrebe,
- u našoj državi još uvijek se primjenjuje medicinski model pristupa prema osobama sa invaliditetom,
- postoji diskriminatorska praksa trajnog oduzimanja poslovne sposobnosti, bez mogućnosti preispitivanja odluke o oduzimanju, što treba urediti u skladu sa međunarodnim standardima,
- nedovoljan je broj prilagođenih vozila i alternativnih mogućnosti za svakodnevni prevoz osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori,
- često se upotrebljava različita i neadekvatna terminologija kada se govori o osobama sa invaliditetom,
- ne postoji jedinstveni registar osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori,
- istraživanjima državnih organa koja se odnose na diskriminaciju osoba sa invaliditetom obuhvataju se svi građani, a ne same osobe sa invaliditetom, kao ciljna grupa koja iskustveno može da prikaže pravo stanje,
- zabrinjava nastavak trenda nenamjenskog trošenja sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom,
- sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom ne raspodjeljuju se u najboljem interesu osoba sa invaliditetom i upitan je kredibilitet nezavisnih procjenjivača i
- pojedine uredbe i podzakonski akti su i dalje u suprotnosti sa principom Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom koja nalaže omogućavanje autentičnog predstavljanja osoba sa invaliditetom. Ovo se ispoljava u praksi na osnovu odredaba koje omogućavaju dodjeljivanje finansijskih sredstava namijenjenih osobama sa invaliditetom onim organizacijama koje nijesu autentični predstavnici osoba sa invaliditetom, kao i time što je na listi kandidata za članove Savjeta za brigu o osobama sa invaliditetom lice koje nije osoba sa invaliditetom, niti predstavnik organizacije koja zastupa prava osoba sa invaliditetom.

Na Kontrolnom saslušanju **POSTAVLJENA SU SLEDEĆA PITANJA:**

1. Da li se prati stepen realizacije preporuka datih u Izvještaju o implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2017. i 2018. godinu, koji je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore, održanoj 28. marta 2019? *(poslanica mr Branka Tanasijević, članica Odbora)*

2. Koji zakoni su do sada usklađeni sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom? *(poslanik dr Suad Numanović, član Odbora)*

3. Kada se mogu očekivati izmjene preostalih zakona iz tri prioritete oblasti: saobraćaja, zdravstvene zaštite i socijalne i dječje zaštite koje su utvrđene Zaključkom Skupštine Crne Gore koji je upućen Vladi? *(poslanik dr Suad Numanović, član Odbora)*

4. Kakva je ocjena Ministarstva javne uprave i Ministarstva za ljudska i manjinska prava o postupku raspodjele sredstava nevladinim organizacijama u skladu sa novim modelom i da li na osnovu dosadašnjeg iskustva i implementacije Zakona i podzakonskih akata imaju sugestije za dalje unapređenje stanja u ovoj oblasti? *(poslanik dr Suad Numanović, član Odbora)*

Ministar za ljudska i manjinska prava Mehmed Zenka je obavijestio da su do sada usaglašeni: Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o parničnom postupku, Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakon o gimnaziji, Zakon o stručnom obrazovanju, Zakon o visokom obrazovanju i Zakon o zaštiti potrošača.

Samostalna savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Aleksandra Popović je pojasnila da nezavisni procjenjivači cijene kvalitet projekata nevladinih organizacija i na osnovu toga se formira rang lista. Jedan od uslova koje NVO moraju ispuniti prilikom prijave na konkurs jeste da im je statutom propisano da se bave zaštitom ljudskih prava, odnosno zaštitom prava lica sa invaliditetom. Kada je riječ o izvještavanju o realizaciji Strategije, istakla je da će u skladu sa novom metodologijom koju je usvojila Vlada akcenat biti na indikatorima rezultata i indikatorima uspjeha. Predlog zakona o radu, Predlog zakona o medijima i Predlog zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore, koji su u skupštinskoj proceduri takođe su usklađeni za Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom. Nastavljaju praćenje nivoa diskriminacije u društvu sprovođenjem istraživanja, kao i sa praćenjem preporuka iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN. Realizuju brojne edukacije za predstavnike medija, nevladinih organizacija i predstavnike osoba sa invaliditetom. U cilju implementacije Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom na lokalnom nivou, do sada su opštine Bijelo Polje i Tivat usvojile lokalne akcijske planove, a do kraja godine očekuje se da će isti biti usvojeni u Pljevljima.

Ministarka javne uprave Suzana Pribilović smatra da je neophodno imati mjerljive rezultate o tome koliko su projekti nevladinih organizacija koji su finansirani iz budžeta doprinijeli poboljšanju položaja i kvaliteta života lica sa invaliditetom. U dosadašnjoj implementaciji Zakona o nevladinim organizacijama, najviše je otvorenih pitanja u vezi sa radom nezavisnih procjenjivača. Ako postoje sumnje u nezavisnost ili stručnost procjenjivača, takve predmete treba dostaviti nadležnom tužilaštvu. Smatra da se Zakon o nevladinim organizacijama u tom dijelu mora poboljšati i pozvala je sve učesnike da im dostave konkretne primjedbe i sugestije. Upitno je da li sredstva treba dodjeljivati svim nevladinim organizacijama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom ili samo onim koje se direktno bave licima sa invaliditetom i zapošljavaju lica sa invaliditetom, pa su od predstavnika Evropske komisije zahtijevali da im dostave uporedna iskustva.

Nakon završetka Kontrolnog saslušanja ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović na temu "Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na:

- Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 37/17, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) odlučio da podnese Izvještaj i predloži Skupštini da saglasno članu 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Skupština Crne Gore ocjenjuje da kontinuirane i koordinirane aktivnosti nadležnih državnih organa, realizovane u saradnji sa međunarodnim i nevladinim organizacijama, doprinose unapređenju položaja lica sa invaliditetom u Crnoj Gori. Smatra značajnim što je od 38 mjera, odnosno 61 aktivnosti utvrđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2017. i 2018, realizovano 46 aktivnosti, jedna djelimično, dok 14 aktivnosti nije realizovano. Takođe, Skupština pozdravlja aktivnosti koje je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava preduzelo tokom 2019. godine u cilju edukacije predstavnika lokalnih samouprava o zabrani diskriminacije, kojima je obuhvaćeno 140 predstavnika lokalnih samouprava i drugih organa koji djeluju na teritoriji opština.

2. Skupština izražava zadovoljstvo što se u Crnoj Gori konstantno promoviše i razvija novi odnos prema osobama sa invaliditetom putem visokog uvažavanja, podizanja svijesti o njihovim mogućnostima i sposobnostima, ali i o problemima koji se mogu riješiti samo udruženim snagama. Takođe, Skupština ocjenjuje da je podrškom države licima sa invaliditetom, implementacijom zakonskih i strateških akata i različitim vidovima kontinuirane saradnje ostvaren napredak u ovoj oblasti.
Pa i pored toga, Skupština uočava da se lica sa invaliditetom i dalje suočavaju sa problemima za čije uspješno rješavanje su neophodni dodatni sinhronizovani naponi na implementaciji zakona i strateških dokumenata.
3. Imajući u vidu važnost finansijske podrške države za unapređenje položaja lica sa invaliditetom, Skupština pozdravlja doprinos Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva saobraćaja i pomorstva koji su putem tri javna konkursa u 2018. godini za projekte nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom raspodijelili 850904 eura, odnosno 942544 eura u 2019, što svjedoči o rastu sredstava koja se iz državnog budžeta opredjeljuju za programe i projekte u oblasti zaštite lica sa invaliditetom.
4. Skupština pozdravlja donošenje i implementaciju nove Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija, shodno Zaključku Skupštine Crne Gore, čijim članom 16 je propisano da je ministarstvo prilikom sprovođenja javne rasprave organizovanjem okruglih stolova, tribina i prezentacija dužno da vodi računa da prostorije u kojima se organizuje javna rasprava budu pristupačne licima sa invaliditetom.
Takođe, važnom smatra odredbu kojom je propisano da će ministarstvo omogućiti da se javna rasprava sprovede uz upotrebu gestovnog govora, odnosno da tekst nacrtu zakona ili strategije bude dostupan u audio-tonskom zapisu ili na Brajevom pismu ukoliko se tekst nacrtu zakona, odnosno strategije koja je predmet javne rasprave neposredno odnosi na prava, obaveze i pravne interese lica sa poremećajima sluha ili govora, odnosno lica sa oštećenim vidom.
5. Skupština Crne Gore izražava zadovoljstvo napretkom ostvarenim u poboljšanju prava djece i adolescenata sa smetnjama u razvoju, budući da se broj djece sa smetnjama u razvoju u redovnom obrazovanju u periodu od 2008. do 2018. povećao za više od deset puta. Takođe, za pohvalu je dobra pokrivenost teritorije Crne Gore uslugama 14 dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju.
6. Međutim, Skupština ocjenjuje da su djeca sa smetnjama u razvoju i dalje među najmarginalizovanim i socijalno isključenim grupama u Crnoj Gori. Skupština je saglasna sa potrebom formiranja nacionalne baze podataka o djeci sa smetnjama u razvoju, unapređenja sistema prikupljanja i analize podataka i neophodnošću bolje međusektorske koordinacije kako bi se djeci sa smetnjama u razvoju pružila integrisana podrška tokom cijelog životnog ciklusa, što je sugestija Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, koje je, takodje ukazalo da u Crnoj Gori dijete sa smetnjama u razvoju prolazi niz procedura i sastanaka sa stručnjacima i komisijama kako bi steklo pravo na materijalna davanja i usluge, zbog čega je potrebno izbjeći uskraćivanja određenih prava djece sa smetnjama u razvoju, davanje sukobljenih preporuka i dupliranje usluga.
Stoga, Skupština poziva nadležne organe da preduzmu aktivnosti na implementaciji preporuka UNICEF-a koje se odnose na unapređenje sistema finansiranja usluga za djecu sa smetnjama u razvoju, poboljšanje integrisanog pristupa ranom razvoju i ranom obrazovanju djece, kontinuirano ulaganje u unapređenje međusektorske saradnje i mehanizama kofinansiranja i razvoj većeg broja usluga za podršku djeci i porodici na lokalnom nivou.
7. Skupština pozdravlja odluku Odbora za ljudska prava i slobode da kroz projekat Westminsterke fondacije za demokratiju koji se realizuje od aprila 2019. do novembra 2021. godine u cilju regionalne saradnje i umrežavanja odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost iz šest zemalja Zapadnog Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Republika Kosovo, Republika

Srbija i Republika Sjeverna Makedonija) izvrši post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na implementaciju člana 21 ovog Zakona koji se tiče diskriminacije u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja. Skupština je uvjeren da će rezultati post-zakonodavnog nadzora za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom koji se očekuju u drugom kvartalu 2020. godine, doprinijeti kvalitetnoj analizi implementacije ovog Zakona i sagledavanju mjera neophodnih za dodatno unapređenje zakonske regulative radi zaštite prava ove ranjive populacije.

8. Imajući u vidu da je Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, Vlada utvrdila da je od 59 analiziranih zakona potrebno usaglasiti 34, a da je za tri godine usklađeno samo devet zakona: Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o parničnom postupku, djelimično Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakon o gimnaziji, Zakon o stručnom obrazovanju, Zakon o visokom obrazovanju i Zakon o zaštiti potrošača, Skupština ocjenjuje da je neophodno ubrzati ovaj postupak, posebno u usklađivanju propisa u oblasti saobraćaja, zdravstvene zaštite i socijalne i dječje zaštite.
9. S obzirom da je u dosadašnjoj implementaciji Zakona o nevladinim organizacijama najviše otvorenih pitanja bilo u vezi sa radom i kredibilitetom nezavisnih procjenjivača i da se o unapređenju zakonskih normi u cilju stvaranja mogućnosti za dobijanje što kvalitetnijih i nezavisnijih procjenjivača diskutovalo na sjednici Savjeta za reformu javne uprave kojoj su prisustvovali predstavnici Evropske komisije, Skupština Crne Gore smatra da treba pažljivo razmotriti potrebu izmjena Zakona o nevladinim organizacijama.
10. Imajući u vidu primjedbe na raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prava osoba sa invaliditetom i različita mišljenja o tome da li sredstva treba dodjeljivati svim nevladinim organizacijama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom ili samo onim koje se direktno bave licima sa invaliditetom i zapošljavaju ih, Skupština predlaže resornom Ministarstvu da na osnovu uporednih iskustava država Evropske unije i država iz regiona pažljivo razmotri eventualnu potrebu izmjene Zakona u ovoj oblasti, a sve u cilju stvaranja uslova da se sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom raspodjeljuju u najboljem interesu osoba sa invaliditetom.
11. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, koji će u skladu sa planom aktivnosti Odbora za 2020. godinu ponovo organizovati kontrolno saslušanje na ovu temu, ispratiti realizaciju Zaključka Skupštine donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 35/15.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković

Prilog Kolegijumu Predsjednika Skupštine:

- Zapisnik sa 48. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održane 11. decembra 2019. godine
- CD (audio snimak) 48. sjednice Odbora

Dostavljeno:

- Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, ministru Mehmedu Zenki
- Ministarstvu javne uprave, ministarki Suzani Pribilović
- Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, zaštitniku mr Siniši Bjekoviću
- Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, ministru Osmanu Nurkoviću
- Ministarstvo zdravlja, ministru dr Kenanu Hrapoviću
- Ministarstvu rada i socijalnog staranja, ministru Kemal Purišiću
- Kancelarija za evropske integracije, glavnom pregovaraču Aleksandru Drljeviću
- Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori, šefu Delegacije ambasadoru Aivo Oravu
- Ujedinjene nacije, savjetnici UN za ljudska prava, Anjet Lanting
- Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, šefu Predstavništva Osami Makkawi Khogaliju,
- NVO "Građanska alijansa", programskom direktoru Milanu Radoviću
- NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, izvršnom direktoru Milisavu Koraću
- NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, izvršnoj direktorici Marini Vujačić
- NVO Savez slijepih Crne Gore, izvršnom direktoru Goranu Macanoviću